

MIȘCAREA SOCIALISTĂ — FORȚA VIGUROASĂ ÎN SLUJBA IDEALULUI UNIRII

VASILE IONESCU

Sărbătorirea a șapte decenii de la făurirea statului național unitar român prilejuește poporului nostru, strâns unit în jurul Partidului Comunist Român, al secretarului său general, tovarășul Nicolae Ceaușescu, nu numai evocarea unui memorabil eveniment al istoriei naționale, ci și o mai cuprinzătoare evaluare a dimensiunilor și însemnătății mărețului act de la 1 Decembrie 1918, care, înfăptuit prin lupta forțelor social-politice înaintate ale națiunii, a maselor populare de pe întreg cuprinsul țării, a marcat o adevărată piatră de hotar în dezvoltarea României moderne. Caracterizînd cu profundă pătrundere științifică lupta de veacuri a poporului român pentru unitate, precum și procesul de făurire a statului național unitar, tovarășul Nicolae Ceaușescu aprecia că „...desfășurarea evenimentelor istorice demonstrează în modul cel mai categoric că Unirea nu a fost efectul unei întâmplări, rodul unei simple conjuncturi favorabile sau al înțelegerilor intervenite la masa tratativelor, ci rezultatul luptei hotărîtoare a celor mai largi mase ale poporului.“¹

În această luptă clasa muncitoare — parte integrantă a națiunii române — strîns legată de obiectivele vitale ale devenirii societății românești s-a pronunțat — prin natura sa — împotriva oricărei forme de asuprire a omului și a militat cu fermitate pentru eliberarea națională și, mai cu seamă, pentru încheierea procesului de făurire a statului național unitar România. Încă de la primele sale începuturi, mișcarea socialistă din România a fost o prezență activă în lupta de eliberare națională, pronunțîndu-se consecvent pentru unirea tuturor românilor și a pămînturilor locuite de ei, chiar în vremurile cînd — așa cum se reamintea în 1919 — „...partidele burgheze înfeudate la politica austro-germană și temîndu-se de Rusia nu îndrăzneau să afirme „idealul“ lor național.“²

Muncitorii și socialiștii din Ploiești și-au adus contribuția la lupta pentru eliberare națională a românilor aflați sub dominație străină, pentru unitatea statală a națiunii române. În 1892, atît în cadrul tînărului Club al muncitorilor din Ploiești cît și în coloanele gazetei sale „Democrația socială“, s-a dezbătut și explicat, în numeroase rînduri, că socialiștii, precum erau împotriva împilării sociale, în aceiași măsură erau contra asupririi naționale. „Nu e nevoie să mai spunem — se scria în „Democrația socială“ — că noi nu admitem subjugarea unei națiuni de către o alta. „De pe aceiași poziție, imperativul desăvîrșirii procesului început în 1859 prin Unirea Principatelor — adică al României care să îmbrățișeze ca o mamă iubitoare pe toți fiii săi — era considerată de Clubul Muncitorilor din Ploiești „...un ideal frumos spre a cărui realizare trebuie să tindem și la care fatalmente vom ajunge dacă vom pricepe cum trebuie să lucrăm.“

¹ Nicolae Ceaușescu, *Opere alese*, vol. 3, Editura Politică, București, 1982, p. 547.

² „Socialismul“ din 10 martie 1919.

Socialiștii ploieșteni aveau încrederea fermă că acest ideal se va realiza, ca rezultat inevitabil al procesului revoluționar care va repara și „...toate nedreptățile săvârșite de domnia burgheză împotriva națiunilor. Atunci Germania va pregăti restaurarea Poloniei... Alsacia-Lorena vor hotărî singure de viitorul lor politic și Austria va lăsa libertate desăvârșită Ardealului de a fi românesc.”³

Militînd pentru soluționarea problemei naționale prin autodeterminare, poziție foarte înaintată — socialiștii ploieșteni au acționat practic pentru pregătirea și apropierea acestui moment istoric. La 1 Mai 1894, Clubul muncitorilor a propus și cei peste 2 000 de participanți la demonstrație au adoptat o moțiune prin care protestau energic „...în contra asupririi pe care o exercită clasele dominante ungurești asupra fraților noștri de peste munți.”⁴

Pe întreaga perioadă a existenței sale, Clubul muncitorilor iar apoi secțiunea din Ploiești a Partidului Social Democrat au propagat ideea eliberării românilor de sub dominația străină, protestînd împotriva actelor de asuprire și împilare, acțiuni ce au atras atenția guvernului român care a admonestat mișcarea „... că ce zor avem noi să ne amestecăm în treburile altor state.”⁵

Vlăstar al vechii rădăcini socialiste, Partidul Social Democrat din România, a înscris în Programul adoptat în 1910 că deși internaționalist prin firea sa... „e singurul partid cu adevărat național, căci el apără și reprezintă interesele claselor oprimate ale națiunii” ceea ce-l determină să lupte și „contra oricărei subjugări naționale.”⁶ În anii care au urmat, mișcarea socialistă a luat atitudine fermă în problema națională cerînd „unirea politică a tuturor ținuturilor locuite de români”, în timp ce naționalismul partidelor și oamenilor politici burghezi din România „era de o nuanță mult mai moderată.”⁷ Așa de pildă, „în 1912, cînd se comemora centenarul răpirii Basarabiei... în sala Dacia (socialiștii) își proclamau pe față credința că revoluția rusă va desrobi cît de curînd popoarele acaparate pe țarism, eliberînd astfel și Basarabia.”⁸

Deși mișcarea socialistă a acumulat o experiență importantă în domeniul luptei pentru unitatea poporului român, cu toate aspectele pozitive cristalizate în activitatea teoretică și practică au fost puse în valoare de unii reprezentanți ai acesteia. La începutul celui de-al doilea deceniu al secolului al XX-lea însă, socialiștii români au demonstrat clar că poziția lor principială față de războiul imperialist ce avea să se declanșeze în Europa, nu punea în discuție ideea unificării naționale.

Exprimîndu-și atașamentul în lupta pentru desăvîrșirea statului național, mișcarea socialistă a avut în vedere adevărul că „sîntem una din puținele țări care n-au robit neamuri străine. În schimb țara românească a fost victima banditismului cuceritor al vecinilor noștri, care ne-au răpit și ne stăpînesc un teritoriu și un număr de locuitori români aproape egal cu acela al României libere.”⁹ În această stare de lucruri lupta de eliberare a românilor aflați sub dominație străină se încadra în principiul socialist cu privire la dreptul popoarelor de a-și

³ „Democrația socială” (Ploiești).

⁴ „Munca” din 24 aprilie 1894.

⁵ *Arhiva Istorică Centrală*; fond Ministerul de Interne, dos. nr. 223/1920, f. 33.

⁶ *Documente din istoria mișcării muncitorești din România, 1910—1915*, Editura Politică, București, 1968, p. 17.

⁷ „Socialismul” din 2 ianuarie 1920.

⁸ *Ibidem*.

⁹ Constantin Dobrogeanu-Gherea, *Conflictul româno-bulgar*, în; *Opere complete*, vol. 5, Editura Politică, București, 1973, p. 102.

hotărî singure soarta, iar dorința de unitate a românilor era o dorință legitimă. De aceea afirmau socialiștii „senini, cu conștiința perfect împăcată, în plenitudinea dreptului nostru putem formula revendicările noastre, le putem formula în virtutea dreptății și echității, în virtutea dreptului imprescriptibil al unui popor de a trăi nesupărat și de sine stătător în marginile sale etnice.”¹⁰ În evoluția națiunii române — considerau socialiștii — făurirea statului național unitar era o cerință obiectivă deoarece „o țară, ca un organism social, trebuie să se dezvolte ca un organism întreg în marginile sale etnice.”¹¹

Dar, pentru că România „are nenorocirea ca o parte din trupul ei să fie sub stăpînire străină, întregirea țării e o dorință comună a tuturor cetățenilor. Această dorință e în afară de discuție.”¹²

Dovedind prin concepție și faptă patriotism, respingînd încercările exponenților unor cercuri din rîndul claselor dominante de a-și atribui lor, în exclusivitate, această calitate, Constantin Dobrogeanu-Gherea întrebînd: „Nu sînt oare socialiștii campionii cei mai înfocați ai dreptului unei nații de a se dezvolta independentă și liberă în marginile sale etnice?... Nu sînt oare ei cei mai înfocați partizani ai dezrobirii naționale?”¹³ — demonstra, de fapt, poziția mișcării muncitorești și socialiste față de problema care se punea, cu acuitate în fața națiunii române.

Luptător statornic pentru apărarea patriei împotriva cotropitorilor străini s-a dovedit Partidul Social Democrat din România atunci cînd „nenorocirea (a făcut) ca teritoriul nostru să fie ocupat¹⁴, începînd din toamna anului 1916. Militanți socialiști au organizat grupuri ilegale de rezistență — printre care și cele de la Ploiești și Cîmpina — care au mobilizat populația la acțiuni împotriva regimului de ocupație și a jafurilor practicate de acesta. Iar atunci cînd prin Tratatul de pace de la București, din 24 aprilie 1918 s-au impus țării condiții înrobitoare, Congresul regional al organizațiilor socialiste și sindicale din Moldova (1 iulie 1918), în virtutea principiului socialist al „dreptului popoarelor de a dispune libere de ele înșile, protestează împotriva înstrăinării unei părți din teritoriul României, prin rășluirea munților și anexarea Dobrogei.”¹⁵

În condițiile luptei de eliberare a popoarelor aflate sub dominație străină, a creșterii avîntului revoluționar, s-a realizat idealul națiunii române. Mișcarea socialistă — exprimînd prin fapte năzuințele clasei muncitoare — a mișcat cu toate forțele pentru înfăptuirea și consolidarea statului unitar, independent.

Partidul Social Democrat din Transilvania și-a intensificat — în toamna anului 1917 — acțiunea „pentru dezrobirea poporului român și ridicarea sa culturală”¹⁶, cu dorința și speranța „ca în toate țările, popoarele singure să-și hotărască soarta și nici un neam să nu mai fie asuprit de altul.”¹⁷

¹⁰ *Ibidem*, p. 109.

¹¹ C. Dobrogeanu-Gherea, *Asupra socialismului în țările înapoiate* în: *Op. cit.*, p. 59.

¹² C. Dobrogeanu-Gherea, *Război sau neutralitate*, în *Op. cit.*, p. 242.

¹³ C. Dobrogeanu Gherea, *Social-democrația și epoca cadrilateră*, în: *Op. cit.*, p. 157.

¹⁴ *Documente din istoria mișcării muncitorești din România, 1916—1921*, Editura Politică, București, 1966, p. 50.

¹⁵ „Social-democrația” din 21 iulie 1918.

¹⁶ „Adevărul” din 5 mai 1918.

¹⁷ *Doc. din istoria mișcării muncitorești din România 1916—1921*, p. 64.

Pentru acest motiv determinant se solidariza cu Revoluția socialistă din octombrie 1917, înțeleasă ca simbol al luptei „ca nici o națiune să nu țină în asupra pe alta, nici un neam să nu fie subjugat și fiecare popor singur să aibă dreptul de a se conduce.”¹⁸

În primăvara anului 1918, socialiștii din România au fost alături de mișcarea de eliberare națională și de unire cu Țara românilor dintre Prut și Nistru, acțiune pe care au considerat-o pe bună dreptate — ca o revoluție. Militantul Mihail Gheorghiu-Bujor, a expus în fața soldaților moldoveni un ciclu de conferințe cu subiect din istoria României pornind de la convingerea mărturisită că fiind „social-democrat se pune cu dragoste în serviciul educației naționale a poporului.”¹⁹

Criza și prăbușirea imperiului dualist ca urmare a luptei de eliberare a popoarelor oprite, a determinat Partidul Social Democrat din România să afirme din nou — la 28 octombrie 1918 — că „susține dreptul națiunilor de a hotărî asupra soartei lor.”²⁰

În Transilvania — în consens cu voința maselor — s-a constituit la sfârșitul lui octombrie 1918, Consiliul Național român, în componența căruia au intrat 6 reprezentanți ai Partidului Social Democrat și 6 ai Partidului Național Român și sub a cărui conducere directă s-a desfășurat viața politico-socială, precum și pregătirea politică a actului Unirii. Voința de a se încheia procesul de făurire a statului național unitar s-a manifestat cu putere în acele zile pe întregul pământ românesc. Partidul Socialist din România — care, apreciau socialiștii din Ploiești, a avut o poziție clară și o atitudine consecventă în această problemă — considera unirea politică a tuturor ținuturilor locuite de români, drept un punct al programului său. Iar Partidul Social Democrat din Transilvania, declara hotărât „că unul din visurile noastre cele mai frumoase e unirea tuturor românilor. Vrem ca toată suflarea românească să viețuiască într-un stat, vrem ca prin unirea tuturor țărilor românești să devenim un popor mare, înaintea căruia să fie deschise toate căile ce duc spre progres și fericire... vrem unirea cu România.”²¹ Mișcând activ pe această linie fermă, socialiștii au reușit să însuflească acțiunii maselor o orientare radicală care viza realizarea — odată cu Unirea — a unor revendicări largi democratice menite să caracterizeze viitoarea politică în România din hotărele ei firești.

La 1 Decembrie 1918, ziua Marii Adunări Naționale de la Alba Iulia, cei 150 de delegați aleși, care făceau parte din rândurile Partidului Social Democrat, au votat pentru Unire, cu convingerea că „numai astfel sîntem asigurați că putem trăi viața unui popor civilizat... Independența... este o condiție sine qua non a viitorului nostru și independența nu ne poate fi asigurată decît atunci dacă ...toată românimea va trăi o singură viață de stat.”²²

Delegații social-democrați au venit la Alba Iulia și au înfăptuit unirea în numele zecilor de mii de muncitori organizați din Transilvania. Votînd pentru Unire — se spunea în *Darea de seamă* prezentată la Congresul P.S.D. din Transilvania, din ianuarie 1919 — „știam că P.S.D. Maghiar nu ne va aproba și știam că vom întîmpina multe greutăți” dar „trebuia să documentăm în fața lumii întregi că muncitorimea română nu se simte străină de scopul mare al

¹⁸ *Ibidem*, p. 70.

¹⁹ „Socialismul”, din 2 iunie 1929.

²⁰ „Social-democrația”, din 28 octombrie 1918.

²¹ „Adevărul” din 24 noiembrie 1918.

²² *Idem* din 23 decembrie 1918.

unirii neamului românesc, dezarmînd prin aceasta pe toți aceia care din rea credință ne arătam ca pe unii dușmani ai românismului.”²³ Această idee a fost subliniată și în cuvîntul lui Iosif Jumanca, la Marea Adunare Națională, cînd arăta că „noi socialiștii, adevărații reprezentanți ai muncitorimii românești ...venim să declarăm în fața dumneavoastră, în fața Internaționalei Socialiste și în fața întregii lumi că VREM UNIREA TUTUROR ROMÂNILOR. Noi vrem și sintem gata a lupta cu toate mijloacele pentru înfăptuirea și apărarea unirii.” Totodată, el a făcut o impresionantă profesiune de credință: socialiștii nu spun „ubi bene, ibi patria, ci zic unde ți-e patria să-ți crezi fericirea vieții tale.”²⁴

La 11 decembrie 1918, gazeta „Socialismul” organul de presă al partidului din vechea Românie, publica un vibrant mesaj, trimițînd salutul fierbinte „muncitorimii organizate de peste munți, chemînd-o la întregirea partidului socialist din România Mare... Prin unirea înfăptuită se impune întărirea și unirea mișcării socialiste. Ținta noastră este de a forma un singur partid socialist în teritoriul de la Nistru pînă la Tisa.”²⁵

Secțiunea din Ploiești a Partidului Socialist a apreciat Unirea drept o piatră de hotar în glorioasa istorie a României. La 3 martie 1919, împreună cu Comisia locală a sindicatelor, a publicat Declarația prin care socotea înfăptuirea Unirii ca un act fundamental „cărui noi, cei dintii dintre toate partidele îi dăm consacrarea unui fapt definitiv.” În acest spirit, mișcarea socialistă — prin unificarea programatică din 1919, prin cea organizatorică din ianuarie 1920, a fost cea dintii, și singura atunci, organizație politică ce sprijinind Unirea românilor a întărit realizarea ei faptică, condamnînd atitudinea regionalistă a partidelor burgheze.²⁶ Unificarea mișcării socialiste a fost determinată de înțelegerea imperativului consolidării idealului națiunii române, precum și de conștiința rolului istoric al clasei muncitoare în lupta pentru progresul României. „Dacă ne întrebăm cine face, cine cimentează cu sufletul unirea României Mari, cine mai are de acum un ideal, vedem că nu acei care pe nedrept se laudă... ci proletariatul României Mari.”²⁷

Mișcarea socialistă din România a militat cu consecvență pentru consolidarea statului național, apărînd, în același timp, interesele majore care animau clasa muncitoare. În urma alipirii Basarabiei și Transilvaniei... populațiunii noi, oțelite în lupte seculare pentru cîștigarea libertăților și bunului trai, vor contribui la regenerarea poporului din România mamă. Nimeni dintre noi, n-are deci motivul de a regreta întregirea neamului”²⁸, se scria în „Socialismul”. La rîndul său, Congresul socialiștilor din Transilvania și Banat, din 19—20 ianuarie 1919, îndruma conducerea partidului „să lucreze și mai departe... pentru consolidarea noului stat român, rezervîndu-și totodată dreptul de a lupta nestînjinit pentru înfăptuirea întregului său program”.²⁹ În același timp combătînd afirmațiile nefondate ale unor partide burgheze, potrivit cărora principiul internaționalismului susținut de mișcarea socialistă ar fi în dauna unității statale, Partidul Socialist arăta că nu exista nici un motiv care să justifice teama „că internaționalismul nostru ar amenința unirea tuturor teritoriilor locuite de români. Unirea tuturor

²³ „Adevărul” din 26 ianuarie 1919.

²⁴ Ștefan Pascu, *Ziua cea mare a poporului român*, în „România literară”, din 27 octombrie.

²⁵ „Socialismul” din 11 decembrie 1918.

²⁶ Idem, din 2 ianuarie 1920.

²⁷ „Socialismul” din 20 octombrie 1919.

²⁸ Idem, din 19 noiembrie 1919.

²⁹ Idem, din 21 februarie 1919.

muncitorilor lumii e făcută pentru a lupta împotriva capitalismului și nu pentru distrugerea statului național.³⁰

Clasa muncitoare „ce se afirma tot mai puternic pe arena politică a societății”³¹ și-a asumat sarcina istorică de a da viață marilor aspirații ale națiunii, de a face — așa cum se cerea în Declarația din februarie 1919 a Partidului Socialist — ca România nouă de astăzi să devină România socialistă de mâine.³²

Sub conducerea Partidului Comunist Român, muncitorimea s-a situat în fruntea luptei poporului pentru dreptate socială și națională, pentru apărarea independenței, suveranității și integrității patriei, pentru transformarea revoluționară a societății și construirea noii orânduiri — socialismul.

---

³⁰ Idem, din 5 ianuarie 1920.

³¹ Nicolae Ceaușescu, *op. cit.*, vol. 3, Editura Politică, București, 1982, p. 546.

³² „Socialismul” din 17 februarie 1919.